

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „„Ochrona rodzimych gatunków owadów zapylających
na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego”
wg harmonogramu rzeczowo-finansowego
do umowy nr WFOŚ/D/723/223/2018
w okresie od 01.03.2019 do 30.09.2019

Uczestnicy przedsięwzięć edukacyjnych Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego zostali poinformowani o finansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

1. Stworzenie przykładowej remizy dla owadów zapylających oraz naturalnych siedlisk dla pszczoł leśnych.

W ramach realizacji zadania założono remizę o pow. ok. 1200 m². Zakupiono i posadzono rodzime gatunki roślin z uwzględnieniem ich różnego okresu kwitnienia. Gatunki zostały tak dobrane żeby został zapewniony tzw. pożytek przez cały sezon. Pożytek wczesny będą stanowić wierzba (4 szt.), leszczyna (6szt.), klon jawor (6 szt.), które zapewnią mikro- i makroelementy, białka, tłuszcze, a także enzymy i kwasy, co umożliwi owadom zbieranie wartościowego pokarmu już od wczesnej wiosny. Pożytek główny będą stanowiły drzewa i krzewy owocowe – głóg jednoszyjkowy (27 szt.), dzika róża (10 szt.), malina (22 szt.), rokitnik (12 szt.), ligustr (20 szt.), porzeczka czarna (20 szt.), tarnina (40 szt.), czarny bez (10 szt.), czeremcha zwyczajna (10 szt.), jarząb pospolity (30 szt.),. Pożytek późny, który stanowi w borze głównie spadź, został uzupełniony lipami (5szt.) i wrzosami (40 szt.), macierzankami (17 szt.), wiciokrzewem (8 szt.).

Dodatkowo utworzono naturalne siedliska dla pszczoł poprzez nasadzenie roślin miododajnych wzdłuż drogi gminnej we Wdzydzach i w Schodnie, na długości ok. 400mb. Do nasadzeń wykorzystano drzewa i krzewy z gatunku: lipa drobnolistna (38 szt.), jarząb pospolity (12 szt.), głóg jednoszyjkowy, głóg dwuszyjkowy (12 szt.), berberys zwyczajny (60 szt.), jarząb szwedzki (24 szt.).

2. Warsztaty dla właścicieli lasów prywatnych, pól uprawnych oraz pszczelarzy z terenu Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Po zakończeniu budowy remizy dla zapylaczy zostały przeprowadzone warsztaty dotyczące znaczenia tego typu miejsc oraz siedlisk naturalnych dla gatunków owadów zapylających. Warsztaty poprowadzili: leśnik, botanik, entomolog. Pod okiem specjalistów uczestnicy warsztatów zbudowali w remizie „dom” dla owadów zapylających, umożliwiając im zamieszkanie na terenie remizy i założenie gniazd. Liczba uczestników – 23 osoby.

W ramach warsztatów bartniczych wykonano kłodę bartną, jako tradycyjną metodę tworzenia warunków siedliskowych dla dzikich pszczoł, którą następnie zamontowano na wybranym, zgodnie z zasadami właściwej lokalizacji i instalacji w drzewie. Instruktorzy z Bractwa

Bartnego przybliżyli historię tradycyjnego bartnictwa i roli, jaką odgrywa w ochronie dzikich pszczół. Liczba uczestników warsztatów – 19 osób.

W kwietniu rozpoczęto edukację dzieci i młodzieży (12- 18 lat) przebywających na turnusach zielonej szkoły w oparciu o nowo stworzoną remizę. Zrealizowano w niej następujące tematy - „Życie lasu wokół remizy” oraz „Dlaczego giną pszczoły – czy to tylko zmartwienie pszczelarza?” Do 30.09.2019r. w zajęciach wzięło udział 31 grup o łącznej liczbie uczestników 878 uczestników.

Dodatkowo dla dzieci i młodzieży z terenu województwa pomorskiego zorganizowano zajęcia jednodniowe, w trakcie których został zrealizowany temat „Ochrona dzikich zapylaczy”. Uczestnicy poznawali gatunki przyjazne zapylaczom, dowiedzieli się o bartnictwie, jako sposobie na zachowanie różnorodności genowej pszczoły miodnej. Podsumowaniem warsztatów było wspólne budowanie „hotelu” dla owadów oraz poidelka, jako przykład czynnej ochrony rodzimych owadów zapylających w swoim otoczeniu. W warsztatach jednodniowych uczestniczyło 199 uczestników z 7 szkół i przedszkoli z woj. pomorskiego.

W czerwcu zorganizowano warsztaty dla osób dorosłych pt. „Remiza śródpolna i śródleśna, jako ostoja dla rodzimych gatunków owadów zapylających”. Skierowane były one do rolników, leśników, sołtysów wsi, którzy mają fizyczną możliwość założenia takich remiz u siebie i miały na celu poszerzenie wiedzy z zakresu entomologii, botaniki i leśnictwa, która pomoże w założeniu tego typu zadrzewienia. Uczestnicy brali udział podczas spotkania w trzech etapach warsztatów:

- warsztaty z entomologiem uzmysłowiły uczestnikom jak bogaty jest świat zapylaczy, jaki jest stan obecny zapylaczy i jako może mieć to wpływ na gospodarkę, jakie są skutki zmniejszenia bioróżnorodności owadów lokalnie i jakie są korzyści z pomocy zapylaczom.

- podczas warsztatów botanicznych omówione zostało znaczenie bioróżnorodności roślin w siedlisku, zagrożenie jakie niosą rośliny inwazyjne i czym jest taśma pokarmowa. Omówiono rolę miedz oraz wpływu zadrzewień na zapylacze i inne gatunki zwierząt, które są sprzymierzeńcami w gospodarce rolnej i leśnej.

- Leśnik omówił jak przebudowały się ekosystemy przez lata, dyskutowano o odporności lasów i pól na foliofagi i kataklizmy, a także omówiono jakie inne gatunki zwierząt mogą skorzystać z remiz i dlaczego ważne są złożone łańcuchy pokarmowe w ekosystemie leśnym i polnym.

Uczestnicy wzięli udział w zajęciach terenowych, gdzie na przykładzie pobliskiej remizy dowiedzieli się na co zwrócić uwagę przy ich zakładaniu – na różnorodność kwitnienia, omówiono pyłkodajność i miododajność poszczególnych drzew, oraz które remizy nadają się do stworzenia czyżni. W warsztatach wzięło udział 21 rolników i leśników z obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

3. Opracowanie i wydruk materiałów edukacyjnych na temat ochrony owadów zapylających.

Wykonano i zamontowano w remizie dwie autorskie tablice edukacyjne na temat związany z ochroną zapylaczy oraz wytyczono ścieżkę umożliwiającą w bezpieczny sposób podziwiać remizę od środka. Na tablicy „Remiza – ostoja leśnej fauny”, można było zakręcić kołem i dowiedzieć jaki

korzystny wpływ wywiera remiza leśna w różnych porach roku na owady, płazy, gady, ptaki i ssaki, a po podniesieniu kłapek ze zdjęciem wybranego drzewa dowiedzieć się jaka jest jego wydajność pyłkowa, nektarowa i owocowa. Druga tablica przedstawia powiększone sylwetki najciekawszych rodzimych gatunków zapylających, samotnych lub społecznych, a po odkryciu zdjęcia poznanie ciekawostki na jego temat. Tablica ma na celu uwrażliwienie odbiorców na różnorodność świata zapylaczy i nabranie troskliwego i opiekuńczego stosunku do nich poprzez poznanie ich trybu życia. Wykonano gadżety dla uczestników warsztatów: torby z tematyką promującą ochronę dzikich pszczół oraz zakładki edukacyjne z dzikimi pszczołami i ciekawostkami na ich temat.

Efekt ekologiczny.

W ramach zadania wykonano:

- remizę leśną na powierzchni ok. 1200 m².
- nasadzenia wzdłuż dróg gminnych we Wdzydzach i w Schodnie, na długości ok. 400mb.

Przeprowadzono warsztaty nt. ochrony zapylaczy:

- dla dorosłych odbiorców – 63 osoby,
- dla dzieci i młodzieży – 1 077 osób.